

دنفول در کذر تاریخ

www.ketab.ir

دکتر محمود عبدالمی (آستی)

سرشناسه : عبدالحی، محمود، ۱۳۵۶-
 عنوان و نام پدیدآور : دزفول در گذر زمان / محمود عبدالحی.
 مشخصات نشر : قم: یادگار اندیشه، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری : [۱۶۰ص. مصور (رنگی)]: ۵/۱۴×۲۱ س.م.
 شابک: ۲۵۰۰۰۰-۷-۵-۰۵-۷۷۹۹-۶۲۲-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۴۷ - ۱۵۱: همچنین به صورت زیر نویس.
 موضوع : دزفول -
 موضوع : (Dezful (Iran
 موضوع : دزفول--تاریخ
 موضوع : History -- (Dezful (Iran
 شناسه افزوده: حمزنی، سعید، ۱۳۶۶، ویراستار.
 رده بندی کنگره : DSR۲۰۸۷
 رده بندی دیویی : ۹۵۵/۵۳۳۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۸۴۵۸۷۰۷

دزفول در گذر تاریخ

نویسنده: دکتر محمود عبدالحی (آسترکی)

ویراستار: سعید حمزنی

ناشر: یادگار اندیشه

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰ * شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ: متین

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۹۹-۰۵-۷

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ است

⑥ قم، خیابان صفائیه، کوچه ۲۸ (بیگدلی)، کوی جلالتزاده، فرعی اول سمت راست، پلاک ۶۹

⑥ قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، واحد ۲۴ همراه: ۰۹۱۲۷۴۸۵۹۳۸

⑥ habib.publish@gmail.com

⑥ ۰۲۵ ۳۷۷۴۶۵۶۷-۳۷۸۳۶۴۲۰

⑥ Ebtakaardandesh2019

⑥ ۰۹۱۲۷۵۰۷۴۹۴-۰۹۱۲۷۴۹۲۸۰۰

WWW.Ebtakaardandesh.Com

فهرست مطالب

مقدمه:	۹
گفتار اول: پیشینه سرزمین خوزستان	۱۳
وجه تسمیه خوزستان	۱۳
تقسیم بندی منطقه دزفول	۱۶
آب و هوا و بادهای محلی	۱۷
پوشش گیاهی منطقه:	۲۰
تفریح گاه و چشم اندازهای طبیعی دزفول	۲۲
گفتار دوم: پیشینه تاریخی دزفول	۲۵
گفتار سوم: وجه تسمیه دزفول در طول تاریخ	۳۵
نقاط گردشگری شهرستان دزفول	۳۹
گفتار چهارم: آب های دزفول	۴۱
دریاچه «تمی» جاذبه ای گردشگری در دل کوه های سردشت دزفول	۴۲

۶ □ دزفول در گذر تاریخ

چشم اندازها و روستاهای گردشگری دزفول: ۴۳

گفتار پنجم: ویژگی‌های انسانی، پیشینه تاریخی و جغرافیای سیاسی
دزفول..... ۴۹

ترکیب نژادی منطقه..... ۴۹

دزفول در نهضت رعنایشان:..... ۵۷

وقایع خوزستان در قرن ۱۲..... ۵۸

دزفول در زمان افشاریه..... ۶۰

دزفول در زمان فتحعلی شاه همزمان با سفرنامه لایارد:..... ۶۳

نظر انگلیسی‌ها در مورد شیخ خرنوب:..... ۶۴

مذهب مردم خوزستان:..... ۶۵

گفتار ششم: آثار تاریخی دزفول..... ۶۷

دزفول شهری با زبان آجری..... ۶۷

ترجمان زبان آجری..... ۶۹

خوون چینی..... ۷۲

سوابق دزفول با دژپل قدیم:..... ۷۳

مسجد جامع دزفول:..... ۷۸

مسجد محمدعلی شاه در شهر دزفول:..... ۷۸

مسجد تاریخی دزفول:..... ۷۹

مسجد لب خندق در شهر دزفول:..... ۸۱

مقدمه:

دزفول شهری کهن با پیشینه‌ای چند هزار ساله است و از قدیمی‌ترین شهرهای استان خوزستان به شمار می‌رود و از نظر تاریخی، طبیعی و فرهنگی ویژگی‌های برجسته‌ای دارد. طبق اظهارات کاوشگران غربی در نیم قرن اخیر از جمله والتر هینتس آلمانی، آوان نخستین امپراتوری گسترده کشور عیلام (اولین حکومت ایرانی در محل دزفول فعلی) قرار داشته است.

تپه‌های باستانی چغامیش با قدمت ۵۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح که به گفته باستان شناسان، گنجینه اطلاعات کاملی از دوران‌های متعلق به هفتمین هزاره پیش از میلاد تا شکوفایی کامل تمدن شوش است نیز در دزفول قرار دارد. در این تپه‌ها آثار یک شهر باستانی ساخته شده از خشت‌های پخته متعلق به عصر پیدایش خط دیده می‌شود و می‌توان گفت این منطقه نخستین مرکز خط و کتاب در ایران می‌باشد.

در این منطقه در دوران مختلف شاهد ویژگی‌های برجسته دیگری نیز بوده‌ایم که از آن جمله می‌توان از دانشگاه بزرگ جندی

شاپور به عنوان اولین و بزرگترین مرکز آموزش پزشکی، فلسفه و نجوم در روزگار ساسانیان نام برد که دانشمندانی از سراسر دنیا در این دانشگاه به تحقیق و تدریس می‌پرداختند که این شهر در ۱۰ کیلومتری مرکز دزفول واقع است. دزفول از ابتدا به این نام نبوده و از نام‌های قدیم این شهر می‌توان به آوان، اندامش، قصر روناش اشاره نمود.

واژه دزفول نیز معرب واژه پهلوی دژپل می‌باشد که این واژه از پلی که در زمان شاپور اول ساسانی با استفاده از اسرای رومی در دزفول ساخته شده، گرفته شده است که هنوز این پل با گذشت بیش از ۱۷۰۰ سال پابرجاست و به عنوان قدیمی‌ترین پل آجری جهان که هنوز تردد وسایل نقلیه بر روی آن صورت می‌گیرد در جهان شناخته می‌شود. از دیگر ویژگی‌های خاص دزفول می‌توان به بافت قدیم آن اشاره نمود. بافتی آجری که در کنار رودخانه دز شکل گرفته و شامل ۲۸ محله قدیمی در هم تنیده است. معماری خاص و تزئینات آجری بی‌نظیری در بافت قدیم دزفول، این شهر را به شهر آجر معروف نموده است.

حرم مطهر محمد بن کاظم علیه السلام برادر تنی امام رضا علیه السلام که به سبز قبا مشهور است نیز در مرکز شهر دزفول قرار دارد و زینت بخش این شهر است و سالیانه هزاران زائر از شهرهای مختلف کشور و زائران خارجی به زیارت آستانه متبرکه سبز قبا مشرف می‌شوند. در سرزمین دلاور پرور دزفول مردان و زنان بزرگ و پر آوازه‌ای

پرورش یافته‌اند که از جمله علماء بزرگ و به نام این سرزمین به خاتم‌المجتهدین شیخ مرتضی انصاری می‌توان اشاره کرد. دزفول در قسمت جلگه‌ای شمال خوزستان با مساحتی در حدود ۴۷۶۲ کیلومتر مربع واقع شده است فاصله این شهر تا تهران ۷۲۱ کیلومتر و تا اهواز ۱۵۵ کیلومتر می‌باشد.

شهرستان دزفول دارای زمستانی ملایم و مطبوع بوده و طبیعت سرسبز آن در اواخر زمستان تا اوایل بهار بسیار دلپذیر است. این شهرستان با طبیعت زیبای جلگه‌ای کوهپایه‌ای و کوهستانی خود در همه ایام سال به خصوص در ایام نوروز پذیرای جمع زیادی از گردشگران داخلی و خارجی می‌باشد. از مناظر دیدنی طبیعی این شهرستان می‌توان به بیشه‌زارها، رودها و پناهگاه‌های حیات وحش دز و کرخه اشاره کرد. مناطق کوهستانی شهرستان دزفول علاوه بر مسیر مناسب آن برای ورزش کوهنوردی، به جهت داشتن پدیده‌های جغرافیایی همچون تنگه‌ها، غارها و آبشارهایی مانند آبشار شوی (با ارتفاع ۸۵ متر و عرض ۷۰ متر) بسیار دیدنی‌اند.

همچنین دریاچه زیبای شهیون که از زیباترین دریاچه‌های ایران و جهان است نیز در شمال دزفول قرار دارد. از دیگر ویژگی‌های طبیعی دزفول می‌توان به رود زیبای دز اشاره کرد که از کوه‌های زاگرس سرچشمه گرفته و با عبور از وسط شهر دزفول، این شهر را به دو قسمت تقسیم می‌کند و منظره‌ی دل‌انگیزی به

این شهر داده است. در کنار این رود پارک‌های زیبایی نیز احداث شده که از آن جمله می‌توان به پارک ساحلی دز (علی کله)، پارک دولت و پارک ولیعصر(عج) اشاره کرد.

فضای چشم‌نواز ساحل رودخانه به همراه زیبایی پارک‌ها و نیز امکان انواع تفریحات آبی نظیر ماهیگیری، شنا، قایق سواری و... باعث شده که در فصل تابستان گردشگرانی از سراسر استان و نیز سایر استان‌های کشور برای استفاده از این طبیعت و امکانات میهمان شهر دزفول شوند.

محمود عبداللهی - زمستان ۱۳۸۸